

УДР—ЦЕ ПЕВНИЙ

ОБОВ'ЯЗКОВИЙ

МІНІМУМ СТУДЕНТ-

СЬКОЇ НАУКОВОЇ

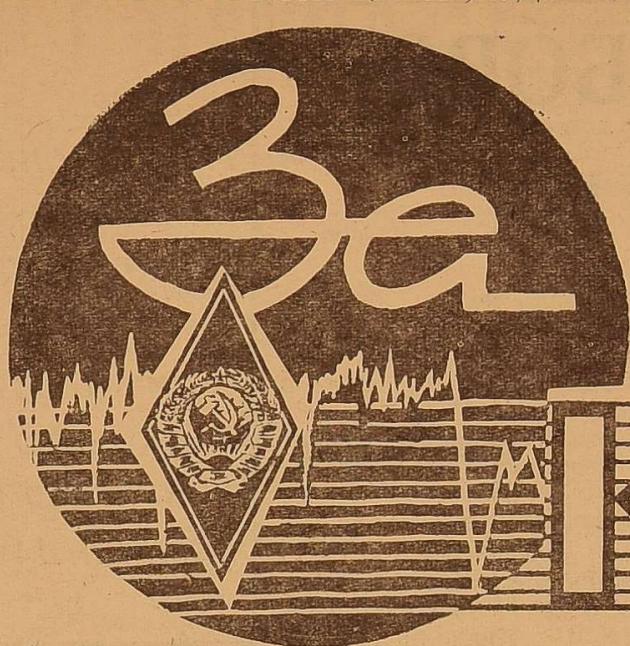
РОБОТИ, ОБОВ'ЯЗКО-

ВИЙ ДЛЯ ВСІХ

СТУДЕНТІВ БЕЗ

ВИНОВАТКУ.

ЧИТАЛЬНИЙ зал
ПРОЛЕТАРИ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

За наукові місії

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені І. І. МЕЧНИКОВА.

РІК ВИДАННЯ XXXIX

№ 8 (1144)

1 БЕРЕЗНЯ 1974 р.

Ціна 2 коп.

ЩО ТАКЕ СИСТЕМА УЧБОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ?

Подальше удосконалення учбового процесу було і залишається головним завданням вищих учибових закладів нашої країни. На нинішньому етапі розвитку вищої школи на перший план висуваються проблеми покращання якості викладання (якісний рівень учбового процесу) і проблеми удосконалення систем поточного контролю і консультаційно-тренажерної роботи. Ці проблеми нерозривно зв'язані одна з одною в єдину систему і не можна удосконалувати одну з частин даної системи, залишаючи незмінною другу. Але через масштабність і складність кожної з проблем, обговорення вказаних проблем, на наш погляд, слід проводити окремо, по етапах. Ми зупинимося на одному з аспектів проблеми покращання якості викладання, на досвіді втілення елементів наукового дослідження в учбовий процес.

Постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи по дальшому удосконаленню вищої освіти в країні» від 18 липня 1972 року визначена роль університетів у системі вищих учибових закладів країни як учбово-методичних центрів вищої освіти. Це покладає на університети особливу відповідальність і настійно вимагає від їх колективів постійної турботи про покращання якості учбового процесу, турботи про максимально творчу обстановку, в якій повинно відбуватися формування молодого спеціаліста. У багатьох університетах країни, в тому числі нашему, накопичений певний позитивний досвід у втіленні елементів наукових досліджень в учбовий процес. На деяких кафедрах ось уже понад 30 років елементи наукових досліджень широко втілюються в учбовий процес, що приносить дуже добре результати. Багаторічна перевірка показує, що випускники таких кафедр значно краще проявляють себе як творчі і широко освічені спеціалісти, ніж випускники тих підрозділів університету, де такої системи немає.

Слід уважити, що сказане стосується не тільки тих випускників, які направляються на роботу в наукові установи і на підприємства. Сказане стосується і тих, хто після закінчення університету направляється на роботу вчителем середньої школи. Відомий педагог-демократ XIX ст. Фрідріх Адольф Дістервег говорив: «Поганій учитель подає істину, хороший—учить її знаходити». Чим більш творчо думають спеціалістами підготовлених випускників, тим більш творчим, а значит результативним, буде його вчительський труд. Звісно, досвід говорить про те, що втілення елементів дослідження в учбовий процес істотно необхідно для обох профілів

підготовки спеціалістів з університетською освітою: вибірничого і викладацького.

При всій позитивності досвіду окремих кафедр і наставництв, все ж до недавнього часу не можна було говорити про те, що в нашому університеті існує певна система учбово-дослідної роботи (УДР). Цю систему треба було створювати, керуючись досвідом передових кафедр і факультетів.

Декілька років тому учена рада університету, засилуючись над проблемою покращання учбового процесу і вживачочі ряд заходів для всебічного вирішення цього питання, ухвалила: розробити певну систему УДР, втілити її як експеримент на хімічному і фізичному факультетах, а потім—розповсюдити по всьому університету.

Проведена у факультетських масштабах перевірка показала ефективність системи УДР, і в квітні 1973 р. рада університету прийняла рішення про затвердження «Положення про учбово-дослідну роботу студентів ОДУ», яке введено в дію на всіх факультетах з 1 вересня 1973 року. Керівництво університету розіньє цей документ, як принципово важливий, бо здійснення системи УДР, що розглядається, означає глибоку передову всюго учбового процесу в університеті. Мова йде про якісно новий рівень вимог до постановки учбового процесу, до тісного сполучення учбового процесу і творчої наукової роботи. Те, що зараз має місце на провідних кафедрах, слід розповсюдити по всьому університету. Ми розуміємо, що це потребує часу і великих зусиль, але важливо те, що цю велику справу почали реалізувати і що перед кожним колективом кафедр і факультетів покладена зовсім зрозуміла і конкретна мета. У ході роботи по втіленню системи УДР чітко виявляються і негативні сторони роботи окремих університетських кафедр, наочно видно відстаючі підрозділи і працівників, людей, які недостатньо підготовлені до нового, підвищеного рівня вимог. Втілення системи УДР, як показує практика останніх місяців, дійсно дає університетському керівництву і керівництву факультетів сурово об'єктивну картину службової відповідності викладачів сучасному рівню вимог до учбового процесу.

По суті університет перетворився у творчу лабораторію. Закінчення на 2-й стор.

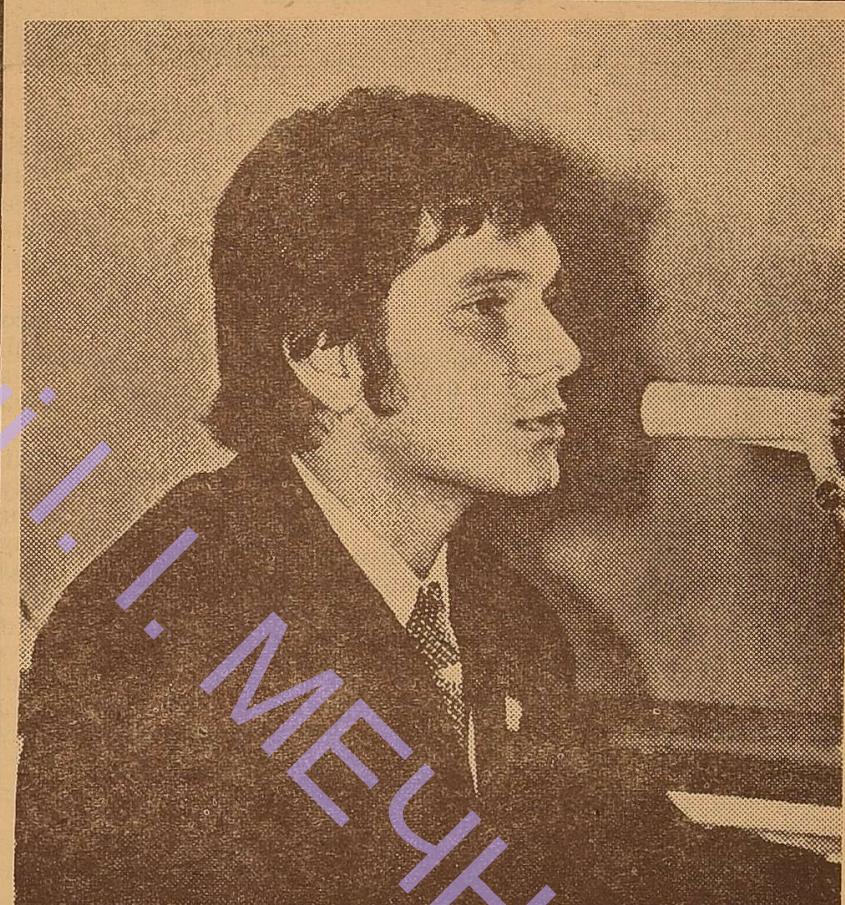
ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА Інформація

27 лютого на партійні збори зібралися комуністи юридично-факультету. З доповідю «Про стан ідейно-політичного виховання студентів і завдання партійної організації» виступив секретар партбюро доцент І. В. Михайлов.

Вчора в Ленінській аудиторії відбулося чергове заняття школи молодого комуніста. Перед слухачами з лекцією про втілення у життя Программи миру, прийнятої ХХІІ з'їздом КПРС, виступив доцент Д. І. Богуненко.

Сьогодні на засіданні комітету комсомолу розглядаються важливі питання—«Про роботу лекторських груп» і «Про заходи по підготовці до 50-річного ювілею присвоєння комсомолу імені В. І. Леніна». Доповідати з цих питань будуть член комітету комсомолу С. Коротенко і заступник секретаря комітету ЛКСМУ В. Попков.

Вчена рада університету у вівторок обговорила найважливіші питання життя вузу.

Слово про делегата з'їзду

АВТОРИТЕТ ВАТАЖКА

Незабаром в Києві розпочне роботу ХХІІ з'їзд ЛКСМ України. Комсомолів нашого орденоносного університету на цьому представлятиме секретар комсомольського бюро геолого-географічного факультету, Ленінський стипендіат Володимир Кадурин.

Авторитет комсомольського ватажка. Які його складові частини? Це, насамперед, принциповість, безкомпромісність у всіх його друзі—однокурсники, що придають відмінну власність—надзвичайність і скромність і висока вимогливість, його інтереси і боротися за них, насамперед до самого себе — у прагнення не задоволятися досягнутим, жити неспокійним—всюму, навіть у найменших дрібницях.

Автобіографія Володі—коротка. Життям-горінням... І вести інших Знайомі слова: «Народився... Занята подолання нових завдань, що висуває наше сьогодення, наше майбуття...» Одним словом, все звичайне, як у біографіях багатьох його сучасників. Та не все може розповісти аркуш паперу.

Авторитет у Володі на факультеті відомий (і в університеті, серед студентів і викладачів надзвичайно дієвий). І що геологія для Володимира Кадуріна завертається ді—тема, на яку він може говорити безліч людей—чи то у комсомольських, чи то у власних справах—годинами—з любов'ю, захопленням. І що факультетський колектив вони дістають чи то вітшне слово, бо вдумливе, чи вітшне слово, бо останніх місяці пересувається на чे�тверте. І що успішність студента факультету за минулій рік підвищилася. І що саме комсомолів геофаку було вручено перехідний Червоний Прапор «Кращій комсомольській організації» університету.

Чи не найкраще це свідчення успішної роботи і комсомольського бюро факультету, і всієї факультетської організації? І тому недарма на ХХІ областній звітно-виборній комсомольській конференції комуністу Володимиру Кадуріну било виявлено високе довір'я—їого обрали делегатом ХХІІ з'їзду комсомолу України. Б. ПЕРЕЖНЯК.

НАЗУСТРІЧ 30-річчю ВІЗВОЛЕННЯ Одеси від фашистських загарбників

РЕКТОРАТ, ПАРТКОМ, КОМІТЕТ ЛКСМУ, ПРОФКОМ ТА СТУДЕНТСЬКИЙ КЛУБ ОГОЛОШУЮТЬ

У БЕРЕЗНІ—КВІТНІ 1974 РОКУ

ОГЛЯД-КОНКУРС ХУДОЖНОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ ТА КУЛЬТУРНО-МАСОВОЇ РОБОТИ ФАКУЛЬТЕТІВ УНІВЕРСИТЕТУ.

ОГЛЯД-КОНКУРС МАЄ ВИЯВИТИ СТАН КУЛЬТУРНО-МАСОВОЇ РОБОТИ НА ФАКУЛЬТЕТАХ, ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ЗРОСТАННЯ МАЙСТЕРНОСТІ КОЛЕКТИВІВ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ХУДОЖНОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ.

ЩО ТАКЕ СИСТЕМА УЧБОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ?

ріо по вирішенню суттєвих проблем педагогіки вищої школи. Все це сприяє реальному перетворенню університету в справжній учебно-методичний і науковий центр вищої освіти, як цього і вимагають Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР. Практика роботи по втіленню системи УДР показує, що ті передумови, які були покладені в основу системи, дають свої результати і сприяють удосконаленню всіх форм учебно-методичної роботи.

Цо ж являє собою запропонована нами система? Обмовлюючись, що ми зовсім не вважаємо її досконалою. Як в ході втілення її у нас, так і в ході втілення аналогічних систем у інших університетах (вузах) можуть бути запропоновані й інші ефективніші варіанти. Думаю, що в таких творчих починаннях менш всього потрібний стандартизований підхід й намірна регламентація, без врахування спеціфічних особливостей вузу, факультету і навіть кафедри.

З нашої точки зору, учебно-дослідна робота—це система **обов'язкових** учебних занять, які мають за мету забезпечити обов'язкову участь **кожного** студента університету в науково-дослідній роботі (у ході навчання), з метою одержання глибоких і міцних знань і накопичення досвіду їх застосування. Іншими словами—УДР це певний **обов'язковий мінімум** студентської наукової роботи; **обов'язковий для всіх студентів без винятку**.

Якщо це так, то УДР не дублює, не замінює і навіть не може дублювати і замінити добровільну (необов'язкову!) студентську наукову роботу в організаціях СНТ. Якщо УДР це мінімум студенської наукової роботи, то робота в студентському науковому товаристві (СНТ)—її максимум. Звісно—можливості, які надані системою УДР, можуть і повинні бути максимально використані у роботі СНТ для поглиблення, посилення і розширення масштабів добровільної студентської роботи.

Якщо УДР є обов'язкова форма студентської наукової роботи, тим мінімумом творчого застосування сил, через який повинен пройти кожний студент, то вона повинна плануватися як особливий розділ у повсякденних планах кафедр і в графіку занять, але в рамках даної учебним планом кількості годин, і в рамках існуючих програм учебних занять.

Ми поки що ввели цю систему на денному відділенні всіх факультетів, але з наступного учебного року хочемо спробувати (хоч і в менших масштабах) ввести елементи даної системи на вечірніх й заочних формах навчання.

В нашому університеті УДР планується як система заняття на всіх кафедрах суспільних наук із розрахунком не менше 6 годин на протягі з семестру на кожному із курсів суспільних наук. Як завдання з УДР в галузі суспільних наук може і повинно плануватися написання самостійних наукових рефератів з окремою тематикою (з використанням поточної періодичної літератури). Можуть бути дані й інші завдання: наприклад, заохочення окремих студентів до роботи в архівах у рамках виконання даною кафедрою наукової роботи і т. п.

УДР планується і вводиться по кожному із основних профілюючих курсів, які читаються на даному факультеті, а також по кожному із лабораторних практикумів, або ж з кожної системи семінарських занять. Завдання у студентів повинні бути суворо індивідуальні й повинні ускладнюватися відповідно від I до V курсів. Вони можуть складатись із завдання по написанню рефератів, виконанню спеціальних практичних, лабораторних робіт, експедиційних завдань, завдань по конструктуванню приладів, установок і т. д. Особливо важливі заняття з системи УДР при проходжені студентами спецкурсів, спецсемінарів і спецпрактикумів. Відомо, що ці форми заняття в університетах приділяється велика увага. В учебних планах факультетів на заняття з спецдисциплін відводиться від 300 до 600 годин.

З нашої точки зору окремі розділи спецкурсів і спецпрактикумів обов'язково повинні проводитися у рамках системи УДР і базуватися на підсумках наукових досліджень, виконаних на кафедрах (факультетах). З другого боку, по принципу оберненого зв'язку, творчі завдання студентам в рамках системи УДР повинні розвивати фронт і збільшувати темп наукових досліджень. Звичайно, при вирішенні всіх цих питань визначальним

є дотримання всіх норм і правил техніки безпеки. Крім того (і це головне!), сказане має смисл лише тоді, коли система УДР розгортається на фоні значних успіхів кафедр (факультету) в науковій роботі, тобто в рамках серйозної творчої наукової організації, дослідження якої мають принципіальне значення для розвитку даної науки. В іншому разі—система УДР виродиться у формалізм. Отже, неважко зрозуміти, що не всім кафедрам можна доручати спеціалізації, якщо мова йде про спеціалізації, які основані на втіленні системи УДР.

Курсові роботи є також важливим елементом в системі УДР. Ми розцінюємо їх як одне з важливих індивідуальних завдань у системі УДР. Дипломні роботи випускників університетів, з нашої точки зору, повинні бути тільки науково-дослідними. Зарах ми домоглися цього повністю на хімічному й фізичному факультетах і, в значній мірі, на біологічному й механіко-математичному факультетах. Завдання полягає в тому, щоб домоглися цього на всіх факультетах.

Дипломні роботи ми розцінюємо, як вищий елемент УДР. Вони повинні бути тісно пов'язані з науковою тематикою кафедр або наукових установ даного факультету. У ході виконання дипломної роботи студентові надається можливість творчо застосувати свої знання, творчо застосувати сили. З другого боку—це перевірка якості підготовки, його здатності до практичного застосування одержаних знань. Нарешті, науково-дослідні дипломні роботи значно збільшують творчі можливості вузу в науковій роботі. Адже до творчої наукової роботи (без розширення штатів і додаткових асигнувань) щорічно, на період понад півроку, заохочуються по декалька сот (у нашему університеті—до тисячі) молодих людей, які можуть проявити себе у наукових дослідженнях, нарешті, виховна роль такої творчої роботи дуже велика. Працюючи у складі творчого наукового колективу, студент виховується в праці, в колективі, що завжди дає найкращі результати.

Закономірно, теми дипломних робіт не повинні повторюватися ніколи. Дипломна робота повинна стати творчим науковим завданням у рамках наукової тематики даного вузівського підрозділу.

Досвід застосуванням такої системи дає гарні підсумки. Вище ми вказували, що на ряді кафедр нашого університету, така система існує декілька десятків літ, а на двох факультетах вона проходила творчу перевірку на протязі 2—3 років. Курс органічної хімії (120 годин) читається, наприклад, студентам хімічного факультету на II і III курсах. Він супроводжується великим лабораторним практикумом (270 годин) на III курсі. Якщо лекційний курс **запам'ятити** студентів з основами даної науки, а також її проблемами, то лабораторний практикум ставить своїм завданням **оволодіти методикою експерименту, методами сучасної органічної хімії**. В рамках практикуму студент (суверо індивідуально, не парами чи групами) виконує до 30 синтетичних задач, тобто збирає відповідні прилади і синтезує по прописах, які має кафедра, до 30 органічних сполук (за весь практикум).

Заняття по системі УДР в даному випадку являють собою таке. По-перше, у лекційному курсі до 10 годин відводиться описанню проблем, невирішених масштабних питань і дискусій у сучасній органічній хімії, а також викладанню результатів, одержаних в цій галузі в нашему університеті. Мова йде про середню цифру, бо ці дані розподілені по всьому курсі лекцій, хоч в кінці курсу читається спеціальна лекція (лекції) про проблеми. По-друге, деякі типові завдання загального практикуму замінені синтезом певних типів сполук, потрібних для наукової роботи кафедри і виконаних по прописах, розроблених в даній лабораторії. По-третє, в кінці практикуму студент одержує індивідуальне завдання, обсягом в 56 годин (7 восьмигодинних занять) по синтезу органічної речовини. Якщо це завдання по системі УДР—мова йде про синтез нової речовини, або ж сполуки, раніше синтезовані тільки у ході наукових досліджень кафедри. Студент зобов'язаний відшукати всю вітчизняну й зарубіжну літературу про синтез даного типу сполук, підготувати реферат по цій літературі, розробити з домогою викладача методику синтезу, здійснити синтез і одержати дану речовину і, нарешті, сучасними методами довести її будову. Таким чином,

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТАМ В РАМКАХ СИСТЕМИ УДР ПОВИННІ РОЗВИВАТИ ФРОНТ І ЗБІЛЬШУВАТИ ТЕМП НАУКОВИХ ДОСЛІДЕНЬ.

ПРАЦЮЮЧИ У СКЛАДІ ТВОРЧОГО НАУКОВОГО КОЛЕКТИВУ, СТУДЕНТ ВИХОВУЄТЬСЯ В ПРАЦІ, В КОЛЕКТИВІ, ЩО ЗАВЖДИ ДАЄ НАЙКРАЩІ РЕЗУЛЬТАТИ.

блізько 70 годин із загальної кількості (390) загального курсу і практикуму з органічної хімії належить системі УДР, а студент наочно оволодіває методами цієї науки, знайомиться з її проблемами і бере творчу участь у їх вирішенні.

Масштаби УДР'ївських годин збільшуються при проходженні спецкурсів і спецпрактикумів (до 200 годин із загального числа 450); творчий тренаж студента завершується виконанням курсової (IV курс) і дипломної (V курс) роботи. Курсова робота розглядається при цьому, як певна розвідка, перша частина майбутньої дипломної роботи, як перевірка методик, можливості просунення по даному шляху. Дипломна робота завершує цикл підготовки студентів. Це зазвичай об'ємний, багатостадійний синтез нових речовин, з наступним їх впровадженням у практику. Не випадково, що чимало студентів приходить до захисту дипломних робіт з публікаціями.

Те, про що я зараз говорив, реальність. На згадуваній мною кафедрі органічної хімії і на інших кафедрах хімічного факультету, на кафедрах астрономії, експериментальної фізики і ряді інших кафедр фізичного факультету така система існує багато років. Звичайно, відсутність единого положення і критерію вимог гальмувало удосконалення цієї системи і на названих кафедрах. Звичайно, в цій роботі є і свої недоліки. Однак, важко заперечувати цінність подібної системи, яка максимально розвиває творчі здібності студента.

Розробку і втілення системи УДР в Одеському університеті ми вважаємо однією з тих найбільш важливих заходів, які сприяють перетворенню університету в справжній учебно-методичний центр вищої освіти.

О. В. БОГАТСЬКИЙ,
ректор Одеського університету,
член-кореспондент АН УРСР, професор.

Виховання в праці

На хімічному та фізичному факультетах успішно впроваджено систему учебово-дослідної роботи. Вона дає добрий результат. Науковою роботою займаються всі студенти, а дипломна є продовженням дослідження у системі УДР.

Студент третього курсу фізфаку, наш фотокореспондент С. Єфімов дав називу своєму знімку «Захопленість».

Разом з радянськими студентами навичок науковця набувають і студенти-іноземці з різних країн світу.

З ВІТУЮТЬ ДО ЗОРЦІ

НА ЗВІТНО-ВИБОРНИХ ЗБОРАХ
НАРОДНИХ КОНТРОЛЕРІВ ОДУ

Декілька днів тому актовий зал університету заповнили народні дозорці. Вони зібралися на звітно-перевиборні збори головної групи народного контролю університету. Із звітною доповіддю виступив голова групи тов. В. О. Цветков. Діяльність головної групи народного контролю університету за звітний період була різноманітною і ефективною.

Чимало порушень було вчасно попереджено й припинено, а винуватців було притягнуто до відповідальності. Водночас завдяки народним дозорцям чимало ділянок нашої роботи було поліпшено.

Зокрема, народні дозорці в своїй повсякденній роботі багато уваги приділяли поліпшенню побутових умов нашого студентства, умов навчання тощо. В обговоренні доповіді В. О. Цветкова взяла участь представники всіх факультетів, зокрема, професори Г. С. Литвинчук, Г. Д. Попов, Р. И. Файтельберг, секретар парткому Л. Х. Калустян та представник районного комітету народного контролю М. С. Гриценко. У своїх виступах промовці висловили ряд критичних зауважень і побажань, спрямованих на дальші поліпшення роботи головної

групи народного контролю університету.

Збори визнали роботу головної групи народного контролю університету задовільною. За багаторічну роботу в групі було винесено подяку тов. В. О. Цветкову.

На зборах було обрано новий склад головної групи народного контролю університету.

Головою було обрано В. В. Сенюшкіна (кафедра історії КПРС), його заступниками—тт. Я. Я. Нейдорфа та В. В. Тищенка. Членами було обрано тт. Н. Н. Кнуренка, Г. С. Литвинчука, А. А. Москаленка, М. І. Рябого, М. М. Рижкова, М. М. Столбунена, С. Л. Тараненко, Г. М. Шабанова.

А. МОСКАЛЕНКО,
доцент.

УШИНСЬКИЙ І ОДЕСА

Біля колишніх Одесського (Новоросійського) університету стояли прогресивні політичні діячі 60-х років XIX століття М. І. Пирогов, К. Д. Ушинський, Д. І. Писарев та інші. У журналах цього часу з'явилися їх статті про те, яким повинен бути університет Росії. Всі прогресивні журнали опублікували статті М. І. Пирогова, К. Д. Ушинського та російських революційних демократів, які критикували проект і університетській съезду 1863 року. Фактично дискусія зводилася до того, яким повинен бути Новоросійський університет—університет нової Росії, відкриття якого готувалось. В статтях «Користь педагогічної літератури» (1857), «Проект учительської семінарії» (1861), «Педагогічні твори М. І. Пирогова», К. Д. Ушинський широко ставив питання про педагогічну освіту в Росії, про педагогічну культуру народу.

За чотири роки до створення Новоросійського університету він запропонував захоплючу ідею про організацію педагогічних факультетів при університетах і про відкриття педагогічних інститутів для підготовки вчителів школи.

«Журнал Міністерства народного образування» у рік відкриття Новоросійського університету писав: «Багато молодих учителів, особливо стародавніх мов, російської словесності та історії не мають жодної уяви про те, як треба викладати ці предмети учням гімназій».

У своїх роботах про університети та педагогічну освіту вчителів К. Д. Ушинський підкреслював, що для того, щоб бути добрым учителем гімназії, є недостатньо одних тільки наукових знань, якими б вони в загальному не були широкими. Необхідне є вміння досягти знання до діла, володіти добрями методами викладання і вміти застосовувати їх до учнів різного віку.

На жаль, треба відзначити, що царський уряд не врахував цих добріх побажань прогресивних вчених Росії. При створенні Новоросійського університету взяли гору «академісти»—прибічники «чистої науки» в університеті.

Тільки двома десятками роками пізніше поступово в практику Новоросійського університету стали проникати передові ідеї К. Д. Ушинського всупереч «академістам» і консерваторам пізнього часу.

Під впливом соратника і друга І. М. Ульянова (інспектора народних училищ Симбірська—1877—1883 рр.), директора народних училищ Одеського учиального округу Володимира Гнатовича Фармаковського, який працював в Одесі з 1883 по 1922 рік, при безпосередній участі в цьому професорів Е. М. Щепкіна та М. М. Ланге в курс філософії та історії були введені педагогічні теми, а потім почали читатися психологія, педагогіка (в широкому смислі), дидактика, історія педагогіки. У літературному фондові наукової бібліотеки зберігається багато документів про це і, зокрема, стенограми, програми курсу дидактики, по яких читались ці предмети на Одеських вищих жіночих курсах та на історико-філологічному, фармако-математичному факультетах Новоросійського університету. Зберігся лист М. М. Ланге на ім'я міністра народної освіти Кассо про створення при Новоросійському університеті кафедри педагогіки та збільшення годин на викладання педагогічних дисциплін. Потрібно було понад сорок років для того, щоб ідея К. Д. Ушинського про педагогізацію університетської освіти тільки частково впровадилася у роботу Новоросійського університету. Якщо наприкінці XIX століття ще не було можливості включити в курс філософії та психології теми про самого К. Д. Ушинського, то на початку ХХ століття під впливом революційних подій в Росії та в Одесі виявилась така можливість. У програму з історії педагогіки була включена тема «К. Д. Ушинський та його педагогічні ідеї». У машинописних лекціях, що зберігаються у бібліотеці нашого університету, є лекції, написані й віддруковані студентами університету та слухачами вищих жіночих курсів (з візію професора «дозволяю до друку»), детально викладається про К. Д. Ушинського та М. І. Пирогова.

До речі, друг і соратник І. М. Ульянова В. Г. Фармаковський на цей час написав і віддрукував у друкарні Фесенка декілька книг, що розповсюджувались у Новоросійському університеті.

Одна з них «Методика правопису з погляду російських педагогів і за вченням експериментальної школи», що перевидавалася в Одесі декілька разів, книга, рукопис якої у чернетці проглядав І. М.

Ульянов, містила в собі розгорнутий виклад педагогічних ідей та методики навчання рідній мові К. Д. Ушинського. Друга частина цієї книги, доповнена й розширенна в Одесі разом з професорами Новоросійського університету М. М. Ланге та Е. М. Щепкіним, з якими автор був у близьких і дружиніх стосунках, була видана пізніше.

Останні дні життя К. Д. Ушинського звязані з Одесою та Одеським (Новоросійським) університетом. Помер К. Д. Ушинський в Одесі. Лікарі, запрошенні до смертельно хворого, були вихованцями Новоросійського університету. Студенти Новоросійського університету та прогресивні викладачі школи Одеси й університету взяли участь у похоронній процесі, яка перетворилася у політичну демонстрацію. І місії власті змушенні були викликати кінну поліцію, щоб попередити беспорядки. Кіннотики іхали по боках, а також на початку та в кінці похоронної процесії. Громадська панахида відбулась на Куликовому полі, на ній виступили прогресивно місіячи викладачі, зокрема, колишній вихованець Новоросійського університету, викладач мови та літератури Рекулов та інші.

* * *

В Одеському університеті читаються курси педагогіки, психології, в яких детально викладається учення К. Д. Ушинського про виховання, освіту і навчання. На кафедрі педагогіки написано монографії на теми: «Одеський університет і школа», «К. Д. Ушинський та І. М. Ульянов».

Студенти історичного та інших факультетів розробили теми про К. Д. Ушинського до 150-річчя з дня його народження. Студентка третього курсу Л. Семенова написала реферат «К. Д. Ушинський в Одесі». Нею по церковних книгах кафедрального собору Одеси установлено точно дати життя і смерті К. Д. Ушинського. В педагогічній літературі до цього часу називаються різні дати народження і смерті вченого. Навіть в останньому підручнику педагогіки авторів Ланди, Жильцова, Щербова названо дати, що не відповідають дійсності. Студентка III курсу історичного факультету В. Плахотюк написала реферат «К. Д. Ушинський та вітчизняна педагогіка».

Ідея К. Д. Ушинського—основоположника вітчизняної педагогіки—служить радянському народові, радянському вчителеві.

В. РУЖЕЙНИКОВ
доцент.

По університету

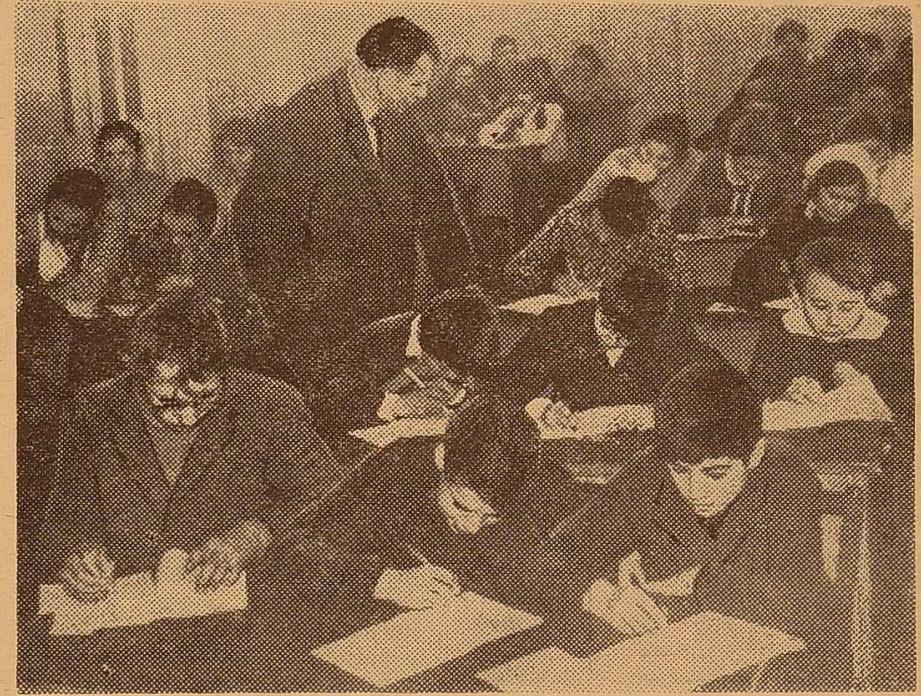
Лист до редакції

ВІДГУК ПРО РОБОТУ

В листі, що надійшов до університету з Іванівського РК ЛКСМУ, секретар М. Барбашов, повідомляє, що лекторська група ОДУ у складі аспіранта кафедри історії КПРС В. Ковальчука, студентів історичного факультету Ю. Белоенко, В. Сороки, І. Христової за період з 19-го по 22-е лютого прочитала в Іванівському районі 23 лекції. Лекції про зовнішню політику СРСР, про сучасне міжнародне положення та інші актуальні теми сучасності прослухали 655 чоловік: колгоспники, робітники, службовці учні. Так, наприклад, тов. Ковальчук прочитав лекцію на тему «Програма миру, вироблена ХХІ з'ездом КПРС, в дії» робітникам Іванівського РВСГТ, колгоспникам колгоспу імені Благоєва, учням Благоєвської середньої школи і т. д. Тов. Белоенко прочитав лекцію «Зовнішня політика СРСР на сучасному етапі» у ремонтних майстернях колгоспу «Дружба народів», райбібліотеці і т. д. З великим інтересом слухали працівники Іванівського РВСГ, районного вузла звязку й інших організацій лекції тов. Сороки і тов. Христової на теми «Радянсько-американські відносини на сучасному етапі», «Підтримка діяльності імперіалістичних розвідок проти країн соціалістичного табору».

Відзвізи слухачів про прочитані лекції позитивні.

Відмічається добра підготовка лекторів, їх уміння методично вірно й цікаво викласти матеріал, високий ідейно-теоретичний рівень лекцій.

Понад 200 школярів із всіх районів міста й області взяли участь у обласній географічній олімпіаді, яка нещодавно проводила географії. Ці хлоп'ята—учні 7—10 класів середніх шкіл, переможці районних географічних олімпіад. Треба відмітити, що деканат факультету чимало зробив, щоб учасники олімпіади познайомились з життям факультету. Після її закінчення юні географи відвідали музеї.

На фото: учасники олімпіади за роботою.
Фото О. ЛЕВІТА.

від гуртожитку, повинен розуміти, що дивитися фільм краще на сеансі хоча б передостаннім. Маєтися, автори листа говорять все-таки не про систему, коли спільнені звичайні речі, а про винятки. Не так часто проводжають однокурсників у армію. Тому нічого страшного не стало би, якби юнаки, попередивши, звичайно, раніше про свою затримку, повернулися до гуртожитку після умовленого часу.

Неculo такого попередження? Подібне повторюється часто? Що ж, у гуртожитку свої правила, а за порушення їх студент може постежіти покарання. Але є спосіб покарати студента інакше. Перш за все—завтра сповістити, наприклад, про інцидент в студраду. Нікому не дано права залишити студента ночувати за порогом домівки. І дуже дивно, що є люди, які самі себе на подібне уповноважують. «Уповноваження» ці набувають іноді зовнім дивних форм.

«У нашому гуртожитку адміністрація вирішила збудувати передгородку між чоловічою і жіночою половиною».

Учні електротехнікуму зв'язку. Думается, не треба було робити цього, по-перше, з міркувань протипожежної безпеки. А, по-друге, за конкретним випадком бачиться проблема найсерйозніша—проблема адміністративного ражу, коли вже не ставиться питання: розумно—не розумно, головне—я так хочу.

Ось ще три листи:

«Комендант, помітивши студента з хлопцем, примушує його полі на поверхах, стверджуючи, що зустрічей ім досить в кіно і технікумі».

Закінчення на 4-ї стор.

ДІМ, У ЯКОМУ ЖИВЕ СТУДЕНТ

«Як відомо, день народження тільки один раз на рік. Чи рідний мені будинок—гуртожиток, якоже навіть єдиний день в році я не можу відсвяткувати як слід? До віддається, що зібрались компанія, навіть своїх, хто живе у гуртожитку,—неприємностей не оберешся...»

Студент торгово-економічного інституту.

«Гуртожиток—домівка студента. А в дім прийнято запрошувати друзів. До нас же навіть родичів не завжди пропустають. Не говорячи вже про товаришів. Можеш подати хоч і всі документи—марно. Говорять: «Положення про студентський гуртожиток таких візитів не передбачає». Чому?»

А. Н., педінститут.

—Спочатку декілька слів на захист положення. Таких візитів воно дійсно не передбачає. Але ж і не забороняє. Спробую пояснити. Чому діють в рамках закону ті, хто не пропустить через поріг жодної сторонньої особи, хто на студентські іменини наклав вето? Тому що день народження, звичайно,

один у кожного. Але якщо в гуртожитку живуть, скажімо, 400 студентів. Днів народження також 400. А там ще свята—загальні для всіх, і свої, студентські—повернення з канікул, складення іспитів. Оже, не менше двох свята в день... Друге питання—і свято можна відмічати по-різному. Та це вже інша тема, до неї можна і не дійти, обмежившися аргументом: «Вас багато», зі всіма наслідками, що виходять звідси.

Що ж, не треба бути знатцем морфології, щоб визначити у слові «гуртожиток» два кореня. Гуртожиток. Не мій власний дім. Дім спільній. Нічого не поробиш—«я» тут звучить у множині, а тому

здается, у гарний день однокурсники і самі нададуть перевагу прогулянці по вулиці, походу в кіно, поїздці за місто. Та чи розумно виряджати за поріг людей в сніг і непогоду, не зважаючи на їх самопочуття, настірій, бажання? Випити з друзями, «як дома», чай, прочитати разом вірші, послухати музику, та і просто поговорити по щирості, та чи це зверххвомоги?

Та як же бути? «Пропускати чи не пропускати?» Положення про студентські гуртожитки надає право відповісти на це питання самій адміністрації. І, безперечно, щоб відмовити повинні бути найпереконливіші причини. Так, і знову від тієї ж адміністрації залежить,

— Безперечно, студент, який жи-

ДІМ, У ЯКОМУ ЖИВЕ СТУДЕНТ

Закінчення. Поч. на 3-й стор.
«У нас в технікумі введена са-
мопідготовка. В цей час викладачі
ходять по кімнатах і відмічають
всіх, хто не вийшов «на роботу». Але ж, коли людина хоче читатися,
вона і без того читатися. Успіш-
ність нашої групи з нововведенням
не покращалася, а ось на характер
юнаків вплинуло: нас залякують
«чорною книгою», виселенням із
гуртожитку, оперативкою...»

Учні індустриального
технікуму.

«Одного разу мені нездоровилося
(я взагалі часто хворюю). В цей
день я залишилась у ліжку, і від-
повідно не пішла на заняття. Ран-
том відчиняється двері, входить
весь наш актив і ще незнайомий
хлопець з фотоапаратом. Рейд-
перевірка відвідування занять.

Я говорю: «Юнаки, перш за все,
чим фотографувати мене, дові-
дайтесь про причину. І взагалі не
треба знімати людину в такому
стані». Через два дні я змогла пі-
ти на заняття, і перше, що я по-
бачила—на всю стіну газету і свій
портрет».

Н. Б.

Автори «задумок» в кожному
випадку різні—командант, педагоги,
самі студенти. Вчинки свої всі
они вважають цілком закономір-
ними, і логіка тут примірно така:
«Якщо ти живеш в гуртожитку, ти
уже собі не належиш, і це автома-
тично дає нам право робити все,
що ми вважаємо потрібним». Але
чому? Хто сказав, що в колективі
людина перестає бути особою?

Хай живе боротьба за підвищен-
ня дисципліни і успішності. Але як,
якими методами вона ведеться?
Тут вже питання переступає «по-
ріг» студентського гуртожитку і
входить у сферу взагалі людських
стосунків людського гуртожитку.
Але в нашому випадку воно зву-
чити особливо гостро, тому що
скільки років життя людина фак-
тично завжди на людях, кожний
крок її на виду. І для того, щоб
легче жилося, «мирно», треба ста-
ратися бути до людини добрим і
попереджальним. Вічне осаджу-
вання студента, безтактність по-
відношенню до нього—зовсім не
обов'язковий додаток до ордеру
на вселення в гуртожиток.

«Мені не хочеться соромити свій
інститут, тому не підписуюсь. Але
поясніть, чи має рахію командант
нашого гуртожитку, ствержуючи,

що він у вузі третя людина після
ректора і проректора. А студрада
тут—ніщо...».

— Нехай, вибачать мене студен-
ти, але поганій—командант там, де
погана студрада. Студрада—«голо-
вна людина» в гуртожитку. Йі
дано право вирішувати всі питан-
ня, що пов'язані з організацією
праці і побуту студентів у своїй до-
мівці. Її розпорядження, затверд-
жені ректором,—це керівництво
для адміністрації, в тому числі й
команданта. І там, де студрада
працює по-діловому, питань, по-
дібних тим, що мають наші листи,
не виникає. Зайдіть в гуртожиток
МАІ, і побачите, що студент там
не «як дома», а просто дома. І по-
бут тут налагоджений так, що і
кожному добре, і всім не тіно.

«Але у нашої студради—права
тільки на папері»,—не здаються
автори, багатьох листів. Єдине, що
можна відповісти,—це або студра-
да все-таки не знає своїх прав, або
ж просто не вміє ними користува-
тися. Тоді одне питання: чи в кож-
ному інституті включені у раду
вузу представників студентського
профкому—людина, яка в курсі
всіх подій, проблем і турбот гур-
тожитку? Далеко не в кожному, а
входити туди він зобов'язаний,
причому з правом ухвалального го-
лосу. Але не тільки з командан-
том, але й з ректором вирішує
студрада, як жити у гуртожитку,
що дозволяти мешканцям, чого
вимагати від них. Дім студента—
підрозділ інституту, і, сподіває-
мось, ректорат зацікавлений у
створенні хорошого клімату в гур-
тожитку не менш, ніж в нормаль-
ній робочій обстановці в учебних
корпусах.

У команданта свої обов'язки.
Його робота—забезпечити студен-
та тим, що необхідно в побуті.
Відремонтована кімната, чисті
ліжка, настільні лампочки—про-
це повинен турбуватися комен-
дант. З нього вправі запитати
студрада, якщо цього у студентів
немає. Рушників немає—чому? Не-
має в запасі? Значить, гроши, які
виділяються на придбання рушни-
ків, використовуються не за при-
значенням. Чи, можливо, просто
«волокіта»? Студрада зобов'язана
не тільки кваліфіковано проаналі-
зувати стан справ, але й домогти-
ся результатів.

Однак, стверджуючи, що студра-
да—хаєй у гуртожитку, не треба
забувати, що і ти, студент, тут не
є—так, це він, наш початківець Артем.

—У мене із зором було не все гаразд, тому не приходив.
А, може, зайде розхвилювався, коли один студент після вихо-
ду моїх заміток підійшов до мене і прямо сказав: «Редакція
може змінитися, а тобі з нами жити. Зважай на це. Тай й ім'я
ти обрав собі не дуже... Чимось алкогольним тхне».

От чому спершу хочу зауважити: вийшла помилка, я зовсім
не Оковитий, я з тою проклятюю, яку звать Оковитою, ні-
чого спільногого не маю, бо зовсім не п'ю.

Отже, прошу підписувати так: Артем Окатий, якщо надру-
куете....

Редакція взяла на себе сміливість надрукувати, бо вважає,
що питання, порушене у замітці, дуже важливе, і слід звер-
нути на них увагу громадськості.

І хто його знає, чому це так і як писати?..

Коли я вчився в школі, то знат
такий закон, що вигравши у від-
стані програєш в силі, і навпаки,
коли ти виграєш у силі, то про-
граєш у відстані. Та я думав, що
це має значення тільки для при-
родничо-точних наук. Виявляється,
що до цього може бути причетна
філологія, і навіть правопис.

Іду я з головного корпусу і ме-
ні привітно усміхається вивіска,
яка кожному промовляє, що тут
знаходиться Одеський орденна Тру-
дового Червоного Прапора дер-
жавний університет ім. І. І. Меч-
никова (визначте правопис). Іду
я на юрфак і теж зустрічаюсь з
усміхеною вивіскою. Виявляєть-
ся, що й тут Одеський, і тут дер-

жавний, і тут ордена Трудового
Червоного Прапора університет.
Однак виявляється, що тут імені
І. І. Мечникова. Шо ж воно таке?

Досить було зробити сотню мет-
рів, на іншій території і по-іншому
пишуть. Ану давай перевірю. Хто-
хто, а філологи мабуть правильно
напишуть. Іду я на провулок
Маяковського: університет ім.

І. І. Мечникова. Іду назад у кор-
пус, де знаходиться юридичний
факультет—теж саме — ім. Меч-
никова. Шо не кажіть, програш у
відстані не знаю, чи виграш в
граматиці, у переконаності в пра-
вописі.

А все-таки дорога—велике діло...

Артем ОКАТИЙ.

Розетки зняли і пообіцяли, що
наступного разу за таке із гурто-
житка виселять».

Учні політехнікуму.

Навіть не майбутнім, справжнім
електрикам не слід у себе дома
займатися такою самодіяльністю.
Для цього є монтер. У всякому ра-
зі комендант, який зобов'язаний у
випадку необхідності викликати
його. А необхідність в наявності.
У відповідності з нормами одна
розетка повинна бути в кожній
кімнаті. Як мінімум.

До речі, ще цифри. У багатьох
листах діфіцитом називають студ-
ентів праску. Єдина... на 200 чо-
ловік. Відповім зразу: один нуль
в даному випадку зайвий. За нормами
дозволяється праска на 20 осіб.

Тепер про метраж. На кожного
студента має припадати не менше
6 квадратних метрів площеї.

Однак, з дозволом санепідстан-
ції, допустима норма до чотирьох
з половиною метрів. Нічого не по-
робиш, доводиться тіснитися, ба-
гатьо студента потрібен гуртожиток. Задовільнити всіх поки що
не можемо.

Директивами дев'ятого п'ятиріч-
ного плану передбачено значне
розширення мережі студентських
гуртожитків. Будівництво ведеть-
ся величезне. І які будуть будин-
ки, красіві, сучасні. Власне, не
будинки, а цілі комплекси для студ-
ентів—із своїми ідеальними, кафе,
комбінатами побутового обслугову-
вання. Та і самі «квартири» та-
кож будуть мало схожі на нинішні.

Планування таке: осередок—
два-три кімнати із своїм санузлом,
кухнею. Зовсім скоро студен-
ти Казанського державного уні-
верситету, Челябінського політех-
нічного інституту відвідують новосілля. А студенти Московського
інституту стали і сплавів, Куйби-
шевського педагогічного інституту
уже відвідують їх.

Будуть новосілля і скромніші.
Кожний вуз, технікум обирає для
себе проект по коштах. Якщо за
одній ті ж гроші інститут може
збудувати не гуртожиток-палац, у
якому досить місця лише половини
бажаючих, то розумніше гбудувати
будинок набагато скромніший, але так, щоб не образити ні-
кого. Але це також, зовсім як до-
ма, у мами з татом. Всі хотілось
бі мати окрему кімнату, але це
ще завтра...

(«Комсомольська правда»
від 19 лютого ц. р.).

Пропонуємо читачам висловити
свою думку щодо поставлених у статті.

„ЗДОРОВ'Я“

Уже стало традицією у зимові
каникули проводити змагання з
баскетболу серед викладачів уні-
верситету в програмі спартакіади
«Здоров'я».

У змаганнях взяли участь чоти-
ри факультети. Боротьба за перше
місце, як і слід було чекати, роз-
горялася між командами механіко-
математичного і геологічно-географі-
чного факультетів. На цей раз
сильнішими виявились викладачі
геологічно-географічного факультету,
які взяли реванш за поразку в мину-
лому році.

Друге місце здобули викладачі
механіко-математичного факульте-
ту і третє—збірна викладачів
історичного, філологічного і біо-
логічного.

ПЕРЕМОГЛИ БІОЛОГИ

З 6 по 24 лютого в приміщенні
факультету РГФ відбулася пер-
ша змагання професорсько-викладацького
складу ОДУ з шахів по програмі
спартакіади «Здоров'я».

На жаль, лише у складі біо-
логічного факультету виступило 5
осіб, які були передбачено положенням. Кількість представників
інших факультетів була значно
скромнішою, а від філологічного
і юридичного факультетів так
ніхто й не виступав.

Всього у першості взяло участь
18 осіб. Змагання проводились за
швейцарською системою з власне-
командним заліку.

У особистому заліку перемогу
здобув аспірант біологічного фа-
культету, першорозрядник С. Пет-
ров, який впевнено провів турнір і
показав найкращий результат: 7
очок з 8. На одне очко від пере-
можця відстали співробітник ка-
федри теоретичної фізики В.
Пастернак і викладач хімічного
факультету першорозрядник М.
Старовий.

По таблиці коефіцієнтів друге
місце присвоєно В. Пастернаку
На четвертому місці викладач біо-
факу першорозрядник М. Миш-
ленський.

У командному заліку боротьба
розгорнулася між командами біо-
логічного і механіко-математично-
го факультетів.

Перемога дісталася шахістам
біофаку. У них—43 очка. У
мехмату—на очко менше. На тре-
тьому місці викладачі фізичного
факультету — 31 очко.

С. БЕРЧЕНКО,
тренер з шахів.

СПОРТИВНІ НОВИНИ

НОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Кафедра фізичного виховання і
правління спортивного клубу уні-
верситету проробили чималу робо-
ту по підготовці значків ГПО і
розвідників серед студентів і
співробітників університету.

На 1974 рік кафедрою і правлін-
ням спорту клубу накреслений зу-
стрічний план розвитку фізичного
виховання і спорту в університеті.

У нього входять зобов'язання:
довести кількість фізкультурників
до 2600 осіб, число членів ДСТ до
3700, тих, хто займається в секції
до 1940, підготувати 100 громад-

А. ЛУПОЛОВЕР.

ЗУСТРІЧ В ГОСТЯХ

Два дні гостями Кишинівського
політехнічного інституту була чо-
ловіча команда Одеського універ-
ситету з баскетболу.

Команда Кишинівського політех-<